HANDELSKRONIEK.

DUITSCH EER ENGELSCH VERKLARINGEN.

Duitsche en Engelsche verklaringen. Nog steeds is de aandacht in hoofdzaak geconcentreerd op de elkander met groote snelheid opvolgende verklaringen der elkaar beoorlogende zee-mogendheden, waarvan als voornaamste resultaat wel schijnt te zijn dat de neutrale vaart met hoe langer hoe grooter moeilijkheden krijgt te kampen. Het getuigt wel van de energie der betrokken reeders dat men altijd weer kans ziet om aan al te groote ongemakken te ontsnappen. Maar evenzeer mag daarvoor allicht verantwoordelijk worden gesteld hetgeen vanwege de verschillende regeeringen achter de schermen wordt overlegd en beraadslaagd.

Een zeer opmerkelijk bewijs van dit laatste krijgt men wel bij het raadplegen der verschillende stukken die kortelings van ons Ministerie van Buitenlandsche Zaken zijn uitgegaan, met name wat betreft de correspondentie met Engeland omtrent het tot oorlogsgebied verklaren van nagenoeg de geheele Noordzee in November van het vorig jaar.

De Britsche gezant Sir Alan Johnstone overhandigde onzen Minister van Buitenlandsche Zaken een nota met een aankondiging der reeds genoemde strekking. Er werd aan toegevoegd dat zoowel het leggen van mijnen als de actie der Engelsche oorlogsschepen op dit geheele gebied gevaren voor de neutrale scheepvaart zouden meebrengen, zoodat ten sterkste werd aangeraden van een bepaalde door de Engelschen aan te wijzen route gebruik te maken.

Hierop antwoordde de Minister o. a. het volgende:

„Volgens het Volkenrecht wordt het oorlogsgebied, waarbinnen een oorlogvoerende mogendheid het politie-recht mag uitoefenen, uitsluitend gevormd door het terrein, waarbinnen de onmiddellijke krijgsoperaties door de oorlogvoerenden worden voltrokken.

Een zee van een oppervlakte als de Noordzee kan over

haar geheele uitgestrektheid niet beschouwd worden als een terrein van feitelijke krijgsoperaties voor de oorlogvoerenden.

Door deze geheele uitgestrektheid te qualificeeren als oorlogsgebied wordt het grondbeginsel van de Vrijheid der Zee, welk beginsel is erkend door alle naties, op ernstige wijze geschonden.

Artikel 3 van de Achtste Haagsche Conventie, welke Conventie is geteekend en geratificeerd door Groot-Britannië, legt de oorlogvoerende mogendheid, die geankerde automatische mijnen legt, de verplichting op, alle mogelijke maatregelen te treffen voor de veiligheid van de vreedzame scheepvaart. Uit deze beperking volgt dat de scheepvaart over vrije doorvaarten moet kunnen beschikken. Om deze reden heeft Hare Majesteits regeering zich niet het recht toegekend, te protesteeren tegen de beslissing, ongeveer vijf weken geleden door de Britsche Regeering genomen in verband met het mijnen leggen binnen een gebied door Uwe Excellentie aangegeven in een nota van 3 October jl. Anders is het gesteld met de tegenwoordige uitbreiding van dit gebied tot over de geheele oppervlakte van de Noordzee, een uitbreiding welke aan de geheele Nederlandsche scheepvaart ernstige schade berokkent en haar de doorvaart verspert.

De kennisgeving van de Admiraliteit houdt in dat de schepen, komende uit den Atlantischen Oceaan met bestemming naar Noorwegen, naar de Oostzee, naar Denemarken en naar Nederland, om de Noordzee in te varen uit het Kanaal den weg moeten nemen door het Nauw van Calais, en Farne Island moeten bereiken door langs de Engelsche kust te varen en vervolgens te koersen naar den vuurtoren van Lindesnaes. Van dit punt af moeten zij den koers nemen naar het noorden of naar het zuiden, naar gelang van de ligging hunner haven van bestemming, en zoo dicht mogelijk varende langs de kust. De schepen, die zich van de Oostzee of de hierboven genoemde landen naar den Atlantischen Oceaan zullen begeven, moeten den aangegeven weg volgen in omgekeerde richting.

De inlichtingen, welke ik tien dagen geleden de eer had Uwe Excellentie te verzoeken, teneinde te weten of des-

niettegenstaande de rechte weg, dien de scheepvaart sinds 3 October jl. heeft gevolgd, geopend zou blijven, mocht ik tot heden niet ontvangen.

Het behoeft geen betoog, dat de weg, aangegeven door de Britsche Regeering, ernstige bezwaren oplevert aan de scheepvaart tusschen den Atlantischen Oceaan en de havens aan de zuidoostkust van Groot-Britannië eenerzijds en de Nederlandsche havens anderzijds. In de eerste plaats is het een zeer groote omweg. De afstand van Dover naar een Nederlandsche haven is ongeveer 150 zeemijlen; het traject dat afgelegd moet worden indien men den weg volgt, door de Admiraliteit aangegeven, verlengt dezen afstand met meer dan duizend. Daarbij is de weg, te volgen tusschen Lindesnaes en de Nederlandsche havens, op te vage wijze aangeduid om voor de veiligheid van de scheepvaart voldoende waarborgen te geven.

Wat betreft de verbindingswegen tusschen de Nederlandsche havens en de Noordoost-kust van Engeland, deze bestaan niet meer.

Tenslotte de vraag hoe de Nederlandsche visschers in de Noordzee zich hebben te gedragen, om bij de uitoefening van hun beroep niet te stuiten op onoverkomelijke bezwaren en zich niet bloot te stellen aan ernstige gevaren.

Het zal mij aangenaam zijn van Uwe Excellentie zoo spoedig mogelijk de nadere inlichtingen te mogen ontvangen, welke de onzekerheid, die omtrent de hierboven aangegeven punten heerscht, kunnen opheffen."

De vragen door den Minister gesteld zijn door de Engelsche regeering nimmer rechtstreeks beantwoord. Men zou dit aan geringschatting kunnen toeschrijven, ware het niet dat onze scheepvaart de route is blijven volgen waarvan zij steeds gebruik maakte, zonder van de door de Engelschen aangewezen routes zich iets aan te trekken en men heeft onze vaartuigen nimmer moeilijkheden in den weg gelegd. Ongetwijfeld is de Engelsche regeering bij de overweging van de nota van Minister Loudon tot de overtuiging gekomen dat deze meer gelijk had dan zij zelve, zoodat zij de zaken maar blauw-blauw heeft gelaten.

Toen in Februari de Duitsche verklaring volgde waarbij de wateren van Groot-Brittanje met inbegrip van het Kanaal

tot oorlogsgebied werden verklaard, heeft de Minister weer op gelukkige wijze de denkbeelden onzer regeering uiteengezet.

Vooreerst richtte hij zich tegen de bewering als zouden zich de neutralen maar alles van de Engelschen doen welgevallen.

„Hr. Ms. regeering heeft, zoo schreef hij, sinds het uitbreken van den oorlog, krachtige protesten doen hooren tegen elken maatregel van de zijden der oorlogvoerenden, die, naar haar inzicht in strijd waren met het volkenrecht, en schade met zich brachten voor haar nationale belangen. Zij heeft zelfs geprotesteerd, wanneer deze belangen slechts indirect in het spel waren, zooals in het geval van de arrestatie van Duitsche opvarenden of de beslaglegging op Duitsche goederen aan boord van Nederlandsche schepen. Hr. Ms. regeering heeft de invrijheidsstelling verkregen van de Duitsche opvarenden, weggehaald van de stoomschepen „Tubantia” en Zeelandia”. Zij heeft niet afgezien van haar andere vorderingen.

In de eerste maanden van den oorlog hebben de geallieerden op de Nederlandsche koopvaardischepen, die conditioneele oorlogscontrabande vervoerden, een regime toegepast, waardoor elke lading, bestemd voor een Nederlandsche haven, als verdacht beschouwd werd. Hr. Ms. regeering heeft geprotesteerd tegen deze houding, die, uit een volkenrechtelijk oogpunt een hindernis opwierp voor den geoorloofden handel.

De vrijheid van doorvoer naar Duitschland, overigens gegarandeerd wat het Rijnverkeer betreft door de overeenkomst van 1868, is op geenerlei wijze door Hr. Ms. regeering belemmerd. Als deze doorvoer verminderd is, dan is dat een gevolg van de houding der geallieerden ter zee, en niet een gevolg van maatregelen, door de Nederlandsche regeering genomen. Juist integendeel heeft deze gedurig bij de regeering der geallieerde mogendheden nadruk gelegd op de plichten, die haar positie als neutrale mogendheid haar ten opzichte van Duitschland opleggen; zij heeft daarom geweigerd de geringste garantie te geven, dat de goederen van overzee aangevoerd, niet naar Duitschland zouden worden uitgevoerd.

Hr. Ms. regeering protesteert op de meest formeele wijze

tegen de verdenking, dat zij uitvoerverboden zou hebben uitgevaardigd onder pressie der Britsche regeering. Bij de uitvaardiging van deze uitvoerverboden heeft zij zich alleen laten leiden door de zorg, om in het land de noodige voorraden te bewaren. Ook heeft zij te dezen aanzien op geenerlei wijze van gedachten gewisseld met de Britsche regeering."

Wat betreft de proclamatie van de Engelsche Admiraliteit van den 3^{en} November, waarbij de Noordzee geheel werd verklaard tot militaire zone, waar de scheepvaart aan ernstige gevaren zou blootstaan, heeft Harer Majesteits Regeering de Britsche regeering doen opmerken, dat volgens het volkenrecht alleen de onmiddellijke omgeving van militaire operaties der oorlogvoerenden een dergelijke „militaire zone" kan vormen en dat door het geven van een dergelijke benaming aan een gebied, zoo uitgebreid als de Noordzee, een ernstige aanslag werd toegebracht aan het fundamenteel beginsel van de Vrije Zee, een beginsel, door alle volken der aarde erkend."

Juist dat laatste — thans onderstreept door het gepubliceerde stuk aan de Engelsche regeering in November, hetwelk voor de Nederlandsche reeders zulk een uitnemend resultaat had — gaf dus onze Minister van Buitenlandsche Zaken het volste recht om evenzeer te protesteeren tegen de Duitsche verklaring, waardoor al mede op het principe der „vrije zee" inbreuk werd gemaakt. Hij doet dat op de volgende, waardige wijze:

„De Nederlandsche Regeering heeft niet den plicht te waken, dat de Nederlandsche koopvaardij de vaart vermijdt in een zone, die, als gevolg van hare groote uitgebreidheid, niet zou zijn een effectieve sfeer van actie, onmiddelijk om de oorlogsoperaties.

In de practijk heeft de Britsche verklaring tot heden den dag geen invloed gehad op de Nederlandsche scheepvaart. Zij is voortgegaan de route te volgen, die zij gewoon was, tot het oogenblik der afkondiging van de verklaring. Er is nooit eenige blokkade geweest van havens en kusten van Nederland.

De Nederlandsche regeering vertrouwt, dat de Duitsche oorlogsoperaties niet van verderen invloed zullen zijn op

de Nederlandsche scheepvaart, en dat de Keizerlijke regeering aan hare marine de strikste orders zal geven onder iedere omstandigheid het neutrale karakter van de Nederlandsche schepen te eerbiedigen.

Harer Majesteits Regeering heeft bij de Britsche regeering hare bezwaren ingebracht tegen het misbruik van de Nederlandsche vlag door Britsche oorlogschepen. Deze verkeerde praktijk doet niets af van de verantwoordelijkheid der Keizerlijke regeering, omdat het onderzoek van een schip vóór zijn opbrenging of zijn vernietiging een plicht is, waaraan de oorlogvoerende zich niet mag onttrekken. Indien een Nederlandsch vaartuig het slachtoffer zou worden van een vergissing van de Deutsche marine, zou de verantwoordelijkheid daarvoor terugvallen op de Keizerlijke regeering.

De Nederlandsche regeering, die nauwgezet jegens de oorlogvoerenden de plichten nakwam, die de neutraliteit haar oplegde, mag verwachten, dat deze van hun kant haar rechten zullen eerbiedigen."

Tot dusver heeft dit in kalme woorden gehouden protest voor de Nederlandsche vaart dezelfde resultaten gehad als het meer agressieve van de Amerikaansche regeering welke aldus schreef:

Indien de commandanten van Deutsche oorlogschepen op grond van de veronderstelling, dat de vlag der Vereenigde Staten niet te goeder trouw wordt gevoerd mochten handelen en op hooge zee een Amerikaansch schip of het leven van Amerikaansche staatsburgers zouden vernietigen, dan zou de regeering der Vereenigde Staten in deze handeling bezwaarlijk iets anders kunnen zien dan een niet te verontschuldigen inbreuk van de rechten der neutralen, welke nauwelijks in overeenstemming ware te brengen met de vriendschappelijke betrekkingen, die thans gelukkigwijze tusschen de beide regeeringen bestaan.

Mocht zulk een beklagenswaardige situatie ontstaan dan zou de regeering der Vereenigde Staten, naar de Keizerlijk Deutsche regeering begripen zal, zich genoopt zien de Keizerlijk Deutsche regeering voor zulke handelingen harer marineofficiëren streng verantwoordelijk te stellen en alle stappen te doen die ter bescherming

van Amerikaansch leven en eigendom en ter beveiliging van het volle genot der erkende rechten op de hooge zee voor de Amerikanen noodzakelijk zouden zijn.

Zooals gezegd is het resultaat dezer protesten gelijk geweest: noch een Amerikaansch, noch een Nederlandsch schip is tot dusver slachtoffer van de Duitsche actie geworden. De daardoor ontstane moeilijkheden zijn echter weer op den achtergrond gekomen door afgekondigde represaille maatregelen der Engelsche en Fransche regeeringen die niets meer of minder hebben te kennen gegeven, dan dat zij overal waar zij Duitsch eigendom aantreffen dit eenvoudig op den kop zullen tikken. Populair gesproken komt ten slotte de in deftige bewoordingen vervatte verklaring hierop neer, zoodat dus de naam van piraten-oorlog voor deze worsteling in Engeland uitgevonden hoe langer hoe meer met de werkelijkheid gaat overeenkomen.

Deze Engelsch-Fransche aanschrijving is in de eerste plaats van gewicht dunkt ons voor het uitgaande verkeer, omdat het inkomende — voor zoover voor Duitschland bestemd — door de vroegere aanhoudingen reeds onmogelijk was gemaakt.

Volledig helder is ten deze de toestand nog niet geworden, omdat nog maar steeds geen bepaalde geformuleerde voorschriften afgekomen zijn. Wel is waar kan men verwachten dat op de zee evenals in het begin van den oorlog weer de meest volstrekte willekeur zal gaan heerschen, maar in elk geval zal toch aan de convenances voldaan moeten worden en althans iets uitgevaardigd dienen te worden wat op een nadere aanschrijving lijkt, zoodat de neutralen althans eenigszins kunnen nagaan, waaraan zij zich hebben te houden. Dit is vooral noodig voor de scherpe protesten die thans van Amerika zijn uitgegaan, hetgeen verklaarbaar is omdat tot dusver nog een zeer belangrijk verkeer tusschen Duitschland en Amerika heeft plaats gehad, hetwelk tot schade van Amerika nu wel eens zou kunnen ophouden.

De toestand stagneert nog om een andere reden en wel deze, dat de Engelsch/Fransche aanschrijving is gekruist door een nota der Amerikaansche regeering welke een poging tracht te doen om weer terug te keeren tot een onderschrijving der declaratie van Londen. De Amerikaansche

regeering, toch, zich baseerende op de wisseling van missives in zake het gebruik der neutrale vlag door Engelsche schepen, richtte tot de oorlogvoerenden het voorstel om door wederzijdsche tegemoetkomingen een basis te vinden, waardoor neutrale, zich met het vreedzaam verkeer bezighoudende schepen bevrijd zouden worden van de ernstige gevaren die hen dreigden bij het bevaren der zeeën die de landen der oorlogvoerenden omspoelen. Amerika gaf te dien aanzien in overweging:

1. dat drijvende mijnen door geen der oorlogvoerenden om de kustwateren of op hooge zee gelegd zouden worden en dat verankerde mijnen door geen van allen op hooge zee zouden gelegd worden, tenzij uitsluitend voor verdedigingsdoeleinden op kanonschot afstand van een haven en dat alle mijnen het stempel zoude dragen van de regeering die ze uitlegden en zoo geconstrueerd zouden zijn, dat zij onschadelijk worden zoodra zij van de verankering zijn losgeslagen.

2. dat duikbooten door geen der oorlogvoerenden gebruikt mogen worden voor het aanvallen van koopvaardij-schepen van eenigerlei nationaliteit behalve ter verkrijging van het recht van aanhouding en onderzoek.

3. Dat de regeeringen der oorlogvoerenden het zich tot taak stellen er voor te waken dat hun koopvaardij-schepen gebruik maken van de neutrale vlaggen.

Dit zou naar het oordeel der Amerikaansche regeering overeengekomen kunnen worden tusschen Engeland en Duitschland. Voorts meende zij dat Engeland moest goed keuren dat levens- en voedingsmiddelen niet op de lijst der absolute contrabande worden gezet en dat de Engelsche marine dergelijke ladingen niet meer aanhoudt indien zij geadresseerd zijn aan agenturen in Duitschland, door de Vereenigde Staten aan te wijzen, als zullende die ladingen in ontvangst nemen en aan geconcessioneerde Deutsche wederverkoopters ter uitsluitende distributie aan de noncombattanten overgeven.

Duitschland zal zich volgens Amerika hebben te verbinden dat levens- en voedingsmiddelen die naar Duitschland uit de Vereenigde Staten of eenig ander neutraal land worden aangevoerd, worden geadresseerd aan door Amerika aan

te wijzen agenturen; dat die Amerikaansche agenturen volle verantwoordelijkheid en toezicht op ontvangst en verdeeling uitoefenen, zonder tusschenkomst der Duitsche regeering, dat deze goederen uitsluitend aan wederverkoopers worden verdeeld die van de Duitsche regeering een concessie krijgen, welke hen machtigt die goederen in ontvangst te nemen en uitsluitend aan de civiele bevolking te verstrekken; dat de Duitsche regeering dergelijke goederen niet zal requireren of op eenigerlei wijze zou bevorderen dat zij ten goede kwamen aan Duitschlands gewapende macht.

De Duitsche regeering heeft zich met dezen maatregel accoord verklaard, op enkele uitzonderingen na, de Engelsche heeft nog geen beslissing genomen. Dit is verklaarbaar, want ten slotte zal bij zulk een overeenkomst Duitschland naast de neutralen, de eenige winnende partij zijn, terwijl Engeland daardoor zijn geheele aanvalssysteem moet omverwerpen. Daartoe zal het eerst kunnen overgaan, indien het zelf tot de slotsom zal zijn gekomen dat dit systeem misschien theoretisch op eenige verdienste kan bogen, doch practisch niet die uitvoerbaarheid heeft als men wel schijnt te denken.

Zoo heeft de scheepvaart nog op veel belangrijks in deze dagen het oog te houden.

Zeker ook niet in de laatste plaats op de actie tegen de Dardanellen, behalve een feit van hooge politieke ook een van uitnemend practische beteekenis. Zou het gelukken die straat te forceeren en — want daarop komt het aan — blijvend open te houden, dan ook zal het verkeer met Rusland en de Balkanlanden hersteld zijn, hetgeen in de allereerste plaats als invloed moet hebben op de constellatie van de graanmarkt en den prijs van het brood.

Intusschen krijgt men tot nu toe den indruk, dat evenmin als het Suezkanaal blijvenden invloed der vijandelijkheden ondervond, dat ook met de Dardanellen het geval zal zijn.

Rotterdam, 10/3 1915.

A. VOOGD.